

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Навчально-науковий інститут №5
Кафедра кримінального права та кримінології

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

**КВАЛІФІКАЦІЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ
СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ,
ПОВ'ЯЗАНОЇ З НАДАННЯМ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ**
вибірковий компонент освітньої програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Галузь знань – 08 Право
Спеціальність - 081 Право (Правозастосування)
Освітня кваліфікація – бакалавр права

Харків, 2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 20.09.2024 №9

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 19.09.2024 № 8

Розглянуто на засіданні кафедри кримінального права та кримінології ННІ №5
(протокол № 1 від 30.08.2024 р.)

Розробники:

Доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент А. О. Наумова

Рецензенти:

1. Професор кафедри кримінально-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, доктор юридичних наук, професор О.М. Храмцов.
2. Професор кафедри кримінального права і кримінології ННІ №1 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор А. М. Яценко

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 7 Загальна кількість годин – 210 Кількість тем – 10	<u>08</u> (шифр галузі) <u>081</u> (код спеціальності) <u>Право;</u> (назва галузі знань) <u>Право</u> (назва спеціальності) <u>бакалаврський</u> (назва СВО)	Навчальний курс 3 (номер) Семестр 6 (номер) Види контролю: залік (екзамен, залік)
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – 34; (години) Семінарські заняття – 46; (години) Практичні заняття – (години) Лабораторні заняття – - ; (години) Самостійна робота – 130; (години) Індивідуальні завдання: Курсова робота – _____ (кількість; № семестру) Реферати (тощо) – _____ (кількість; № семестру)		Лекції – 16; (години) Семінарські заняття – 20; (години) Практичні заняття – _____; (години) Лабораторні заняття – _____; (години) Самостійна робота – 174 (години) Індивідуальні завдання: Курсова робота – _____ (кількість; № семестру) Реферати – _____ (кількість; № семестру)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є поглиблене вивчення теоретичних та практичних питань, пов'язаних з набуттям навичок самостійного комплексного аналізу складів кримінальних правопорушень, які містяться у розділі 17 КК України, формування вмінь визначення конкретних елементів відповідних складів кримінальних правопорушень; відпрацювання навичок та умінь правильного застосування отриманих теоретичних та методичних знань під час вирішення конкретних ситуаційних задач, а також детальний розгляд судових роз'яснень із вказаних проблем, тлумачення кримінального закону, вироблення вмінь правильної кваліфікації та розмежування кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності пов'язаної із наданням публічних послуг.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг» є:

- формування системи теоретичних знань про особливості відповідальності

за окремі кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності пов'язаної із наданням публічних послуг.

- опанування особливостей інструментарію кваліфікації та розмежування окремих кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності пов'язаної із наданням публічних послуг.;

- визначення актуальних проблем відповідальності за окремі кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності пов'язаної із наданням публічних послуг у межах їх актуального та перспективного законодавчого формулювання;

- формування умінь і навичок щодо аналізу вітчизняних та зарубіжних нормативно-правових актів, які регулюють правила кваліфікації окремих кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності пов'язаної із наданням публічних послуг.

- аналіз і дослідження прикладних проблем та особливостей відповідальності за окремі кримінальні правопорушення, передбачені розділом 17 КК України

- розвиток навичок і умінь застосування кримінального законодавства у сфері службової діяльності та професійної діяльності пов'язаної із наданням публічних послуг з урахуванням європейських та інших міжнародних стандартів

Окрім навчальних та наукових, викладання дисципліні передбачає вирішення *виховних та загальноосвітніх завдань*:

- виховувати поважне ставлення до закону України про кримінальну відповідальність, усвідомлення особливої функції кримінального права та законодавства - охороняти особистість, її права та свободи, інтереси суспільства та держави, та особливих примусових заходів, що використовуються у відповідності до норм кримінального права;

- формувати переконаність і впевненість здобувачів у необхідності глибокого знання та дотримання закону України про кримінальну відповідальність;

- активізувати пізнавальну діяльність здобувачів вищої освіти, сприяти розвитку абстрактного та логічного мислення, формувати усвідомлення того, що ефективність застосування законодавства про кримінальну відповідальність залежить від якісної підготовленості фахівців;

- підвищувати правову культуру та ерудицію та інші.

Міждисциплінарні зв'язки: теорії держави та права ; конституційне право; кримінальне право; кримінальне процесуальне право, кримінологія; кримінально-виконавче право ; теорія кваліфікації злочинів; міжнародне право.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

Знати:

- основні положення про кваліфікацію злочинів;

- прийоми аналізу норм права, їх тлумачення;

- елементи конкретних складів кримінальних правопорушень,

передбачених главою 17 КК України та їх обов'язкові та факультативні ознаки, які впливають на кваліфікацію кримінальних правопорушень;

- правила кваліфікації кримінальних злочинністю у сфері службової діяльності;
- правила кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері професійної діяльності пов'язаної із наданням публічних послуг
- особливості кваліфікації окремих кримінальних правопорушень.
- основні положення міжнародного та національного законодавства щодо боротьби зі злочинністю у сфері службової діяльності та професійної діяльності пов'язаної із наданням публічних послуг;

вміти:

- ефективно використовувати положення закону про кримінальну відповідальність та інші нормативно-правові акти при кваліфікації кримінальних правопорушень проти громадської безпеки та громадського порядку;
- володіти основними правилами кваліфікації кримінальних правопорушень;
- аналізувати юридичні факти та правовідносини, що виникають в зв'язку з ними, правильно тлумачити та застосовувати правові норми;
- правильно вирішувати ситуативні задачі;
- здійснювати пошук та критичний аналіз матеріалів правозастосовної діяльності при вирішенні конкретних практичних завдань, співвідносити теоретичні знання із практикою їх застосування;
- використовувати отримані теоретичні знання та практичні навички при кваліфікації кримінальних правопорушень проти громадської безпеки та громадського порядку.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:	
Інтегральна компетентність	Здатність застосовувати концептуальні та методологічні знання для вирішення значущих проблем у галузі держави і права, що передбачає застосування правових інститутів, норм, наукових положень, доктрин, принципів, а також організацію і проведення досліджень із подальшим впровадженням інновацій в практично-перетворювальну діяльність.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК-2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях ЗК-3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності ЗК-6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК-8. Здатність працювати в команді ЗК-11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

<p style="text-align: center;">Спеціальні (фахові) компетентності (СК)</p>	<p>СК-1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві</p> <p>СК-7. Здатність застосовувати норми та інститути права</p> <p>СК-8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини</p> <p>СК-9. Здатність використовувати бази даних органів юстиції та інформаційні технології необхідні під час здійснення юридичної діяльності</p> <p>СК-10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин</p> <p>СК-11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти</p> <p>СК-12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції</p> <p>СК-13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ</p>
---	--

3. Програма навчальної дисципліни

Тема № 1. Загальні положення щодо кваліфікації правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг

Поняття, система і види правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Ознаки родового та безпосередніх об'єктів правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, їх вплив на кваліфікацію цих правопорушень. Загальна характеристика об'єктивної сторони правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Загальна характеристика суб'єктивної сторони правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Загальна характеристика суб'єктів правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг

Тема №2. «Зловживання можливостями спеціального статусу у системі кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг».

Сутність «зловживання можливостями спеціального статусу».

Кримінально-правова характеристика і особливості кваліфікації зловживання владою або службовим становищем.

Кримінально-правова характеристика і особливості кваліфікації зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми.

Кримінально-правова характеристика і особливості кваліфікації зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги.

Специфічні форми зловживання можливостями спеціального статусу у кримінальному праві України

Тема №3. Кримінально-правова характеристика та особливості кваліфікації здійснення народним депутатом України на пленарному засіданні Верховної Ради України голосування замість іншого народного депутата України

Сутність здійснення народним депутатом України на пленарному засіданні Верховної Ради України голосування замість іншого народного депутата України. Об'єкт і об'єктивна сторона правопорушення. Суб'єктивна сторона здійснення народним депутатом України на пленарному засіданні Верховної Ради України голосування замість іншого народного депутата України. Суб'єкти здійснення народним депутатом України на пленарному засіданні Верховної Ради України голосування замість іншого народного депутата України

Тема №4. Кримінально-правова характеристика та особливості кваліфікації службового підроблення

Поняття, об'єкт та предмет службового підроблення. Поняття офіційних документів та завідомо неправдивих офіційних документів. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки службового підроблення. Кваліфікуючі ознаки службового підроблення. Співвідношення службового підроблення із суміжними складами злочинів

Тема №5. Кримінально-правова характеристика складів декларування недостовірної інформації та неподання декларації суб'єктом декларування.

Поняття декларування недостовірної інформації (ст.366-2 КК України). Об'єкт і предмет правопорушення. Поняття декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, і недостовірних відомостей. Об'єктивна сторона декларування недостовірної інформації. Суб'єктивна сторона декларування недостовірної інформації. Поняття завідомості та її значення для кваліфікації правопорушення. Особливості суб'єкта правопорушення.

Сутність неподання декларації суб'єктом декларування (ст.366-3 КК України). Об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу неподання декларації суб'єктом декларування. Визначення суб'єктів декларування.

Тема №6. Кримінально-правова характеристика та особливості кваліфікації службової недбалості

Поняття службової недбалості. Об'єкт і об'єктивна сторона службової недбалості. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення. Особливості суб'єкта правопорушення. Кваліфікуючі ознаки службової недбалості.

Особливо кваліфікуючі ознаки складу. Відмежування службової недбалості від зловживанням владою, службовим становищем або повноваженням.

Тема №7. Кримінально-правова характеристика складів злочинів, які полягають у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержанні неправомірної вигоди.

Зарубіжний досвід регламентації кримінальної відповідальності за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди.

Предмет складів злочинів, які полягають у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержанні неправомірної вигоди

Кримінально-правова характеристика та особливості кваліфікації прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України).

Кримінально-правова характеристика та особливості кваліфікації підкупу службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми

Кримінально-правова характеристика та особливості кваліфікації підкупу особи, яка надає публічні послуги.

Актуальні питання кваліфікації, караності та призначення покарання за злочини, які полягають у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержанні неправомірної вигоди

Тема №8. Особливості кваліфікації незаконного збагачення і зловживання впливом.

Поняття незаконного збагачення. Об'єкт незаконного збагачення. Предмет незаконного збагачення, його законодавче визначення. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення.. Суб'єктивна сторона та суб'єкт незаконного збагачення. Законодавче визначення осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Особливості конструкції статті КК, що передбачає відповідальність за зловживання впливом. Склади правопорушення. Об'єкт і предмет зловживання впливом. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення... Суб'єктивні ознаки складу зловживання впливом.

Тема №9. Кваліфікація протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань

Поняття впливу на результати офіційних спортивних змагань. Об'єкт та предмет протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань. Об'єктивна сторона протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань. Суб'єкт протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань. Суб'єктивна сторона протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань. Кваліфікуючі ознаки протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань . Відмежування протиправного

впливу на результати офіційних спортивних змагань (ст. 369-3 КК України) від порушення заборони розміщення ставок на спорт, пов'язаних з маніпулюванням офіційним спортивним змаганням» (ст. 172-9¹ КУпАП). Зарубіжний досвід окремих країн щодо кримінальної відповідальності за протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань.

Тема №10. Кваліфікація провокації підкупу

Поняття провокації підкупу. Об'єкт і об'єктивна сторона провокації підкупу. Суб'єктивна сторона провокації підкупу. Мета вчинення правопорушення та її значення для кваліфікації правопорушення. Суб'єкт правопорушення. Кваліфікуюча ознака провокації підкупу

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни					Вид контролю	
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття		Самостійна робота
Семестр № 6							
Тема № 1. Загальні положення щодо кваліфікації правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг	24	4	4			16	залік
Тема №2. «Зловживання можливостями спеціального статусу у системі кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг».	46	8	12			26	
Тема №3. Кримінально-правова характеристика та особливості кваліфікації здійснення народним депутатом України на пленарному засіданні Верховної Ради України голосування замість іншого народного депутата України	10	2	2			6	
Тема №4. Кримінально-правова характеристика та особливості	10	2	2			6	

кваліфікації підроблення							
Тема №5 . Кримінально-правова характеристика складів декларування недостовірної інформації та неподання декларації суб'єктом декларування.	10	2	2			6	
Тема №6 Кримінально-правова характеристика та особливості кваліфікації службової недбалості	16	2	4			10	
Тема №7. Кримінально-правова характеристика складів злочинів, які полягають у прийнятті пропозицій, обіцянки або одержанні неправомірної вигоди.	50	6	10			34	
Тема №8. Особливості кваліфікації незаконного збагачення і зловживання впливом.	14	4	4			6	
Тема №9. Кваліфікація протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань	14	2	2			10	
Тема №10. Кваліфікація провокації підкупу	16	2	4			10	
Всього за семестр № 6:	210	34	46			130	

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни					Вид контролю	
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття		Самостійна робота

Семестр №							залік
ТЕМА № 1. Загальні положення щодо кваліфікації правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг	20	2	2	0	-	16	
Тема №2. Зловживання можливостями спеціального статусу у системі кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг.	38	4	2	0	-	32	
Тема №3. Кримінально-правова характеристика здійснення народним депутатом України на пленарному засіданні Верховної Ради України голосування замість іншого народного депутата України	18	0	2	0	-	16	
Тема №4. Кримінально-правова характеристика та особливості кваліфікації службового підроблення .	14	2	2	0	-	10	
Тема №5 . Кримінально-правова характеристика складів декларування недостовірної інформації та неподання декларації суб'єктом декларування.	14	2	2			10	
Тема №6 Кримінально-правова характеристика та особливості кваліфікації службової недбалості	20	2	2	0	-	16	
Тема №7. Кримінально-правова характеристика складів злочинів, які полягають у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержанні неправомірної вигоди.	28	2	2	0	-	24	
Тема №8. Особливості кваліфікації незаконного збагачення і зловживання впливом.	26	0	2	0	-	24	
Тема №9. Кваліфікація протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань	16		2			14	
Тема №10. Кваліфікація провокації підкупу	16	2	2	0		12	
Всього за семестр № 6:	210	16	20	0		174	

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни	Література:
Тема № 1: « Загальні положення щодо кваліфікації правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг».	
Питання, винесені на самостійне опрацювання: 1. Загальна характеристика правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Розвиток законодавства про такі правопорушення 2. Правила визначення одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян та його застосування при кваліфікації зазначених правопорушень. 3. Поняття корупційних і пов'язаних з корупцією правопорушень. Ознаки, за наявності яких правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, визнаються корупційними або пов'язаними з корупцією. 4. Міжнародні договори України про відповідальність за корупційні і пов'язані з корупцією правопорушення та їх кримінально-правове значення.	Основна література: 1-5,14 Додаткова література: 1,-2, 5,7,8
Тема № 2: Зловживання можливостями спеціального статусу у системі кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг	
Питання, винесені на самостійне опрацювання: 1. Конституційні та інші правові засади діяльності службових осіб. 2. Поняття службової особи юридичної особи приватного права. 3. Правові засади діяльності осіб, які надають публічні послуги. 4. Поняття особи похилого віку та неповнолітньої чи недієздатної особи. 5. Особливості кримінально-правового визначення поняття працівника правоохоронного органу 6. Співвідношення цього правопорушення з перевищенням військовою службовою особою влади чи службових повноважень	Основна література: 1-5,7,9,11,14 Додаткова література: 1-2,5,7,8
Тема №4: Кримінально-правова характеристика та особливості кваліфікації службового підроблення	
3 Питання, винесені на самостійне опрацювання: 1. Співвідношення службового підроблення із зловживанням владою. 2. Співвідношення службового підроблення із зловживанням, службовим становищем 3. Співвідношення службового підроблення із зловживанням, службовим повноваженнями. 4. Відмежування службового підроблення від інших правопорушень, пов'язаних з підробкою документів.	Основна література: 1-5,7-9. Додаткова література: 1,5
Тема № 6: Кримінально-правова характеристика та особливості кваліфікації службової недбалості	
Питання, винесені на самостійне опрацювання: 1. Відмежування службової недбалості від зловживання владою, 2. Відмежування службової недбалості від зловживання службовим становищем 3. Відмежування службової недбалості від зловживання службовим повноваженням.	Основна література: 1-5,7-9,14 Додаткова література: 1,5
Тема № 7: Кримінально-правова характеристика складів злочинів, які полягають у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержанні неправомірної вигоди..	

<p>Питання, винесені на самостійне опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття службових осіб, які займають відповідальне та їх значення для кваліфікації вказаних правопорушень. 2. Поняття службових осіб, які займають особливо відповідальне становище, та їх значення для кваліфікації вказаних правопорушень. 3. Поняття і види вимагання неправомірної вигоди, його законодавче визначення 4. Погроза заподіяти шкоду правам чи законним інтересам іншої особи як ознака вимагання неправомірної вигоди; вирішення цього питання в судовій практиці. 5. Відмінність вимагання неправомірної вигоди від прохання такої вигоди і її значення для кваліфікації правопорушень. 	<p>Основна література: 1-5,7,9-10,12-14. Додаткова література: 3,5,6-7</p>
<p>Тема № 8: Особливості кваліфікації незаконного збагачення і зловживання впливом.</p>	
<p>Питання, винесені на самостійне опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міжнародно-правові приписи щодо відповідальності за незаконне збагачення та їх кримінально-правове значення 2. Співвідношення цього правопорушення з прийняттям пропозиції, обіцянки або одержанням неправомірної вигоди службовою особою, а 3. Співвідношення цього правопорушення із зловживанням владою 4. Співвідношення цього правопорушення із зловживанням службовим становищем. 	<p>Основна література: 1-5,7,9-10,12-14. Додаткова література: 1,5</p>
<p>Тема № 9: Кваліфікація протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань.</p>	
<p>Питання, винесені на самостійне опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Значення для вирішення питання про суб'єкта правопорушення положень Закону України "Про запобігання впливу на результати офіційних спортивних змагань корупційних злочинів " від 3 листопад. 2015 р. № 743-VIII. 2. Відмежування протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань від інших правопорушень, пов'язаних з одержанням неправомірної вигоди. 	<p>Основна література: 1-6. Додаткова література: 5</p>
<p>Тема №10: Кваліфікація провокації підкупу</p>	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Значення законодавчої заборони провокування (підбурювання) особи на вчинення правопорушення з метою її подальшого викриття. 2. Практики Європейського суду з прав людини щодо провокації підкупу 	<p>Основна література: 1-5,7,9-10,12-14. Додаткова література: 3-6</p>

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

Навчальним планом не передбачено написання рефератів.

6.1.2. Теми курсових робіт

Навчальним планом не передбачено написання курсових робіт

6. Методи навчання

Опрацювання дисципліни проходить у формі лекцій, практичних занять,

самостійної та індивідуальної роботи.

Аудиторні заняття передбачають наступні форми контролю засвоєння змісту матеріалу:

1. Усний контроль: індивідуальне опитування.
2. Письмовий контроль: вирішення практичних завдань, вирішення тестових завдань, контрольні роботи, есе, тощо.
3. Інтерактивні методи навчання: рольові ігри та ділові бесіди, моделювання ситуативних задач, тренінг, метод дискусії; метод проектів, кейс-метод; тощо

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

1. Поняття, система правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.
2. Класифікація правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг
3. Загальна характеристика об'єктивних ознак правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг
4. Загальна характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг
5. Кваліфікуючі ознаки правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг
6. Поняття, характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак, кваліфікуючі ознаки зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України).
7. Поняття спеціального суб'єкта правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг
8. Поняття та зміст істотної шкоди як інтегративної ознаки правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг
9. Поняття та види службових осіб.
10. Поняття неправомірної вигоди, як ознаки корупційних правопорушень. Значення розміру неправомірної вигоди для кваліфікації.
11. Об'єкт правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг
12. Суб'єкт правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг
13. Суб'єктивна сторона правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг
14. Конституційні та інші правові засади діяльності службових осіб.
15. Поняття службової особи юридичної особи приватного права.

16. Поняття осіб, які здійснюють професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг.
17. Правові засади діяльності осіб, які надають публічні послуги.
18. Поняття характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак, кваліфікуючі ознаки зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст.364-1 КК України).
19. Кримінально-правова характеристика засіданні Верховної Ради України голосування замість іншого народного депутата України
20. Поняття характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак, кваліфікуючі ознаки перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу (ст.365 КК України).
21. Кваліфікація перевищення влади або службових повноважень, яке супроводжувалося фізичним або психічним насильством,. (ч.2. ст.365 КК України)
22. Кваліфікація перевищення влади або службових повноважень, яке супроводжувалося застосуванням зброї чи спеціальних засобів або болісними і такими, що ображають особисту гідність потерпілого, діями (ч.2 ст.365 КК)
23. Відмежування перевищення влади працівником правоохоронного органу (ст. 365 КК) слід від службового зловживання (ст. 364 КК)
24. Кваліфікація бездіяльності працівника правоохоронного органу щодо незаконної діяльності з організації або проведення азартних ігор, лотерей (ст. 365-3 КК України).
25. Поняття характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак, кваліфікуючі ознаки зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст.365-2 КК України)
26. Поняття характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак, кваліфікуючі ознаки службового підроблення (ст.366 КК України)
27. Кримінально-правова характеристика складів декларування недостовірної інформації та неподання декларації суб'єктом декларування.
28. Поняття характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак, кваліфікуючі ознаки службової недбалості (ст.367 КК України)
29. Поняття характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак, кваліфікуючі ознаки прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України).
30. Поняття характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак, кваліфікуючі ознаки незаконного збагачення.
31. Поняття характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак, кваліфікуючі ознаки підкупу службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368-3 КК України).
32. Поняття характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак, кваліфікуючі ознаки підкупу особи, яка надає публічні послуги (ст. 368-4 КК України).

33. Поняття характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак, кваліфікуючі ознаки пропозиції, обіцянки або наданні неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК України).

34. Поняття характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак, кваліфікуючі ознаки зловживання впливом (ст. 369-2 КК України).

35. Особливості кваліфікації правопорушень у сфері службової діяльності при співучасті, множинності та незакінченому правопорушенні.

36. Кримінальна відповідальність за зловживання повноваженнями.

37. Особливості кваліфікації незаконного збагачення

38. Кримінальна відповідальність за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди.

39. Кримінальна відповідальність за пропозицію, обіцянку або надання неправомірної вигоди.

40. Поняття та ознаки вимагання неправомірної вигоди службовою особою.

41. Поняття та юридичні характеристики прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою.

42. Поняття характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак, кваліфікуючі ознаки протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань (ст. 369-3 КК України)

43. Поняття характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак, кваліфікуючі ознаки провокації підкупу (ст. 370 КК України).

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та семестровий контроль.

Поточний контроль. Проводиться науково-педагогічними працівниками під час навчальних занять. Метою поточного контролю є забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти в процесі навчання, перевірка готовності здобувачів до виконання наступних навчальних завдань, а також підвищення їх навчальної мотивації.

При обліку успішності здобувачів в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна робота (виконання завдань для самостійного опрацювання, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); виконання курсових робіт; контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у вигляді, передбаченому в робочій програмі навчальної дисципліни). Усі види робіт оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач вищої освіти, який отримав незадовільну оцінку або має пропуск за навчальні заняття чи самостійну роботу, зобов'язаний відпрацювати

незадовільну оцінку та/або пропуск.

За результатами поточного контролю здобувач вищої освіти може отримати максимально 50 балів: 25 балів – за навчальну роботу; 25 балів – за самостійну роботу.

Результат навчальної роботи здобувача за семестр розраховується як середнє арифметичне значення всіх отриманих оцінок за навчальні заняття протягом семестру, яке округлюється до однієї десятої й виставляється викладачем в журнал обліку роботи академічної групи окремою колонкою.

Аналогічно розраховується результат самостійної роботи здобувача за семестр – середнє арифметичне значення всіх отриманих оцінок за самостійну роботу протягом семестру, яке округлюється до однієї десятої. Округлений підсумковий результат самостійної роботи вноситься до журналу обліку роботи академічної групи викладачем окремою колонкою.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середнє арифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт 10.

$$\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} = \left(\left(\text{Результат навчальних занять за семестр} + \text{Результат самостійної роботи за семестр} \right) : 2 \right) * 10$$

Кафедра визначає наступні вимоги до здобувачів стосовно засвоєння змісту навчальної дисципліни, а саме: кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної роботи.

Робота під час навчальних занять	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 15 позитивних оцінок шляхом тестування у Moodle	<ul style="list-style-type: none"> – виконання домашніх завдань згідно з навчальним планом, підготовка до практичних занять; – опрацювання рекомендованої основної та додаткової літератури; – самостійне вивчення тем, що лише опорно згадуються в лекційному курсі; – складання конспектів тем, що пропонуються для самостійного вивчення; – робота в інформаційних мережах; – розробка схем і таблиць; – складання програмних документів; – робота над рекомендованими матеріалами судової практики тощо. 	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

Семестровий контроль. Проводиться з метою оцінювання результатів навчання на певному завершальному етапі вивчення навчальної дисципліни (освітнього компоненту) і включає в себе семестровий контроль та атестацію здобувачів вищої освіти.

Для обліку результатів навчання використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. **Присутність здобувача на проведенні підсумкового контролю (залік, екзамен) обов'язкова.** Якщо здобувач не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у заліково-екзаменаційну відомість відмітку «не з'явився».

Семестровий контроль успішності, зазвичай проводиться у формі екзамену, заліку (заліку та екзамену) з конкретної навчальної дисципліни або окремої її завершеної частини в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою такої навчальної дисципліни, і в терміни, встановлені робочим навчальним планом.

Здобувач вищої освіти вважається допущеним до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни, якщо він виконав усі види робіт, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни в поточному семестрі з цієї дисципліни.

Семестровий екзамен – це форма семестрового контролю засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни (окремої її завершеної частини) за семестр, що проводиться як контрольний захід.

Семестровий залік – це форма семестрового контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння здобувачем навчального матеріалу з дисципліни (окремої її завершеної частини) на підставі результатів виконаних ним завдань і певних видів робіт під час навчальних занять. Ці результати також можуть зараховуватися як підсумок поточного контролю без додаткового опитування здобувачів вищої освіти.

Оцінювання здобувачів під час семестрових екзаменів і заліків здійснюється за національною шкалою. Для переводу оцінок, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку), з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (заліку, екзамені), яка використовується при розрахунку успішності здобувача, становить – **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік).

Підсумкові бали		Загальна кількість		Кількість балів за
навчальної		балів (перед		підсумковим
дисципліни	=	підсумковим	++	контролем
		контролем)		(50, 40, 30, 20)

Здобувачі вищої освіти, які не з'явилися на екзамені без поважних причин (протягом місяця не подали відповідні документи директору інституту, філії), вважаються такими, що отримали незадовільну оцінку. Такий здобувач вищої освіти має право скласти підсумковий контроль під час ліквідації академічної заборгованості, визначеної окремим графіком інститутом (філією).

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
80-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією-двома значними помилками.
75-79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією-двома значними помилками.
70–74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками.

60–64		Е	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінена числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
21-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, потрібні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
1-20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєний, потрібні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Нормативні акти:

1. Конституція України : Закон України від 24.06.1996 р. № 254к. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
4. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень": Закон України від 17.06.2020 № 720-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/720-20#n10>
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо конфіскації незаконних активів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, і покарання за набуття таких активів: Закон України від 31.10.2019 № 263-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/263-20#n11>

7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення особистого голосування народними депутатами України на пленарних засіданнях Верховної Ради України: Закон України від 19.12.2019 № 404-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/404-20#n6>

8. Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 грудня 2003 року № 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-03#Text>

9. Про судову практику у справах про хабарництво: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 року № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02#Text>

Основна література.

1. Кваліфікація злочинів у діяльності Національної поліції України: навч. посіб./за заг. ред. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Константа, 2017. 448 с. URL: <https://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/6500>

2. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник / А. А. Васильєв, О. О. Житний, Є. О. Гладкова та ін.; за заг. ред. О. М. Литвинова. Харків : Право, 2020. 656 с.

3. Криминальное право Украины. Особлива частинно. Альбом схеми : начальный посібник / О. В. Авраменко, С. Я. Бурда, І. Б. Газдайка-Василишин та ін.; за ред. М. В. Карчевского. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. - 616 с.

4. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна; 6-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2020. 768 с.

5. Кримінальне право України (у питаннях та відповідях) : навч. посіб. / [О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов, В. П. Ємельянов та ін.] ; за заг. ред. Ю. В. Орлова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2023. 520 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ca9eb628-ce1a-4764-a173-30f367b9b21e/content>

6. Кримінологічна характеристика та протидія злочинності у сфері фізичної культури і спорту: дис.... канд. юрид. наук: 12.00.08. МВС України, Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2019. 235 с. URL: https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/27644/1/%D0%A1%D0%BE%D0%BA%D1%83%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_dis_2019.pdf

7. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / За ред. М. І. Хавронюка. Київ: Москаленко О. М., 2019. 464 с.

8. Кундеус В.Г. Щодо визначення суб'єкту декларування недостовірної інформації // Юридична наука та практика: виклики сучасності:

збірник матеріалів Міжнародної юридичної науково-практичної конференції «Актуальна юриспруденція», м. Київ, 17 вересня 2018 року. Тези наукових доповідей. URL: http://www.legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1066%3A020915-12&catid=131%3A5-0915&Itemid=161&lang=ru

9. Михайленко Д. Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права: концептуальні основи: Монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 582 с

10. Наумова А. О. Актуальні питання протидії корупційним злочинам у сфері державного оборонного замовлення. // Особливості застосування антикорупційного законо - давства: від розслідування до вироку суду : зб. тез доп. міжнар. наук. - практ. конф. (17 жовт. 2019 р., м. Харків) / МВС України, Харків. нац. ун - т внутр. справ ; Кримінол. асоц. України ; Громад. спілка «Центр запобігання та протидії корупції» ; Громад. рада при М - ві внутр. справ України. Харків : ХНУВС, 2019. С.110 -112

11. Ніколенко Р. О. Кримінально-правова протидія зловживанню повноваженнями особами, які надають публічні послуги. Дис. ...к.ю.н. 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 2018. 224 с

12. Хмиз М. В. Кримінальна відповідальність за вимагання неправомірної вигоди. Дисертація доктора філософії за спеціальністю 081 Право. Виконана у Львівському національному університеті імені Івана Франка, 2020. 252 с

13. Чернега Ю. О. Відповідальність за підкуп за кримінальним правом України. Дисертація на здобуття наукового ступеня к.ю.н. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 226 с.

14. Ярош В. В. Кримінально-правові санкції за злочини у сфері службової діяльності. Дис. ...к.ю.н. 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Київ: Національна академія прокуратури України. 225 с.

Додаткова література

1. Авраменко О. В. Поняття істотної шкоди як наслідку злочинів у сфері службової діяльності. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 1. С. 209–216.

2. Айдинян А. В. Окремі проблеми розмежування зловживання владою або службовим становищем та перевищення влади або службових повноважень у судовій практиці України. *Київський часопис права*, (3), 171-176. URL: <https://doi.org/10.32782/klj/2021.3.27>

3. Березнер В. В. Підкуп як спосіб спеціального підбурювання до торгівлі людьми. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. Вип. 4. С. 190-196..

4. Березнер В. Провокація підкупу у світлі практики Європейського

суду з прав людини Jurnalul juridic national: teorie si practica. 2016. №2 (18). С. 103-107.

5. Дудоров О, Навроцький В., Хавронюк М. Довідник з кваліфікації злочинів для аналітиків та детективів Національного антикорупційного бюро України та прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Київ, 2019. 168 с.

6. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / За ред. М.І. Хавронюка.— К. : Москаленко О. М., 2019. 464 с..

7. Овод К.К. Кримінально-правова характеристика підкупу працівника підприємства, установи чи організації (ст. 354 КК України): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. МВС України, Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2017. 207 с.

8. Чугуніков І. І. Мета одержання неправомірної вигоди як обов'язкова ознака зловживання владою або службовим становищем. *Правові новели. Науковий юридичний журнал*. 2020. № 10. С. 254–268.

9. Яциніна М.-М.С. Зловживання владою, службовим становищем або повноваженнями за Кримінальним кодексом України (ст. ст. 364, 364-1, 365-2 КК України). Дисертація на здобуття наукового ступеня к.ю.н. Львів:Львівський національний університет імені Івана Франка, 2021. 246 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт Верховної Ради України: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>

2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>

3. Офіційний сайт Судова влада України. URL: <https://court.gov.ua/>

4. Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора України. URL: <https://www.gp.gov.ua/>

5. Офіційний сайт МВС України. URL: <https://mvs.gov.ua/>

6. Офіційний сайт Верховного Суду України <http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/>

7. Єдиний державний реєстр судових рішень <http://www.reyestr.court.gov.ua/>

8. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського <http://www.nbu.gov.ua/>

9. Офіційний сайт Харківського національного університету внутрішніх справ <http://univd.edu.ua/>

10. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленко <http://korolenko.kharkov.com/>